

[Gotthold Ephraim Lessing – Wikipedia, wolna encyklopedia](#)

Gotthold Ephraim Lessing

Gotthold Ephraim Lessing, portret pędzla [Anny Lisiewskiej](#)

Gotthold Ephraim Lessing (ur. [22 stycznia 1729](#) w [Kamenz](#) w [Saksonii](#), zm. [15 lutego 1781](#) w [Brunszwiku](#)) – niemiecki estetyk, dramaturg, pisarz, [krytyk](#) i teoretyk literacki epoki [oświecenia](#), reformator teatru niemieckiego i jeden z najważniejszych autorów [dramatycznych](#) tamtego okresu.

Spis treści

- [1Biografia^{\[1\]}](#)
- [2Myśl polityczna Lessinga](#)
- [3Wybrane utwory](#)
 - [3.1Dramaty](#)
 - [3.2Pisma estetyczne](#)
 - [3.3Pisma teologiczne i filozoficzne](#)
- [4Przypisy](#)
- [5Bibliografia](#)
- [6Linki zewnętrzne](#)

Biografia^[1][\[edytuj\]](#) | [edytuj kod](#)

Lessing urodził się 22 stycznia 1729 roku w Kamenz jako trzecie z dwanaściorga dzieci [Johanna Gottfrieda Lessinga](#) (1693–1770), luterańskiego duchownego, oraz Justyny Salome (z d. Feller). Wychowany w duchu pobożności, zgodnie z rodzinną tradycją został przeznaczony na duchownego lub uczonego.

Do dziesiątego roku życia zdobywa edukacyjne szlify pod okiem ojca, a następnie w łacińskiej szkole w Kamenz. W 1741 trafia do elitarnej szkoły książęcej pod wezwaniem św. Afry w [Miśni](#), gdzie zostaje dostrzeżony przez pedagogów jako bystry uczeń i chłonny umysł, z zapałem studiujący w oryginale dzieła m.in. [Terencjusza](#) i [Plauta](#). Choć szkołę w Miśni cechowała surowa dyscyplina, pozwalała ona młodemu Lessingowi na otwarcie się na tendencje oświeceniowe, zwłaszcza poprzez lekturę tekstów myślicieli francuskich. W roku 1746 immatrykułuje się na [uniwersytecie w Lipsku](#), gdzie zgodnie z życzeniem ojca rozpoczyna studia na wydziale teologicznym. Lipsk jest już wtedy jednym z głównych ośrodków niemieckiego oświecenia. To tu działa słynny reformator literatury niemieckiej [Johann Christoph Gottsched \(1700-1766\)](#), tu występuje też słynna trupa teatralna [Fryderyki Caroliny Neuber](#) (1697-1760), z którą Lessing nawiązuje rychły kontakt i dla której pisze w 1747 r. swą pierwszą sztukę pt. *Młody uczonek*. W roku 1748 przerywa studia, do których wraca w 1751 r., immatrykułując się na uniwersytecie w Wittenberdze, gdzie rok później zostaje magistrem [sztuk wyzwolonych](#). W tym okresie studiuje teksty filozoficzne, teologiczne, estetyczne i literackie myślicieli angielskich, francuskich i niemieckich. Zajmuje się też twórczością prześladowanego przez [inkwizycję](#) humanisty [Girolamo Cardano](#), czemu daje wyraz w swej *Apologii Hieronima Cardana* (*Rettung des Hieronymus Cardanus*).

Pomnik G.E. Lessinga w Hamburgu, projekt [Fritza Schapera](#) z 1881 r.

Po zakończonych studiach kilkakrotnie zmienia miejsce zamieszkania, poszukując stałego zatrudnienia. W [Berlinie](#) nawiązuje kontakty m.in. z [Ewaldem Christianem von Kleistem](#), [Karlem Wilhelmem Ramlerem](#), [Johannem Georgiem Sulzerem](#), przede wszystkim zaprzyjaźnia się jednak z [Friedrichem Nicolaïem](#) i [Mosesem Mendelssohnem](#), z którymi w kolejnych latach współtworzy projekty literackie i publicystyczne, m.in. *Listy o literaturze najnowszej* (*Briefe, die neueste Literatur betreffend*, 1759-1765).

W latach 1760–1765 przebywa we Wrocławiu jako sekretarz generała [Friedricha Bogislava von Tauentzien](#), gdzie bliżej obserwuje przebieg i kulisy [wojny siedmioletniej](#). Podczas ponownego pobytu w Berlinie publikuje swą najważniejszą rozprawę estetyczną pt. *Laokoon czyli o granicach malarstwa i poezji* (1766), a następnie w roku 1767 przenosi się do Hamburga, gdzie zostaje dramaturgiem i doradcą powstałego w tym mieście [Teatru Narodowego](#). Z tego okresu pochodzi komedia [Minna von](#)

[Barnhelm](#) (1767), a także przede wszystkim seria krytyk i szkiców teatralnych pt. [Dramaturgia hamburska](#) (1767-1769), w których Lessing wyjaśnia swoje rozumienie teatru, a także formułuje program jego naprawy w Niemczech. W okresie hamburskim poznaje też swoją przyszłą żonę, [Ewę König](#).

Po bankructwie Teatru Narodowego przenosi się do [Wolfenbüttel](#), by w 1770 r. objąć posadę w Bibliotece im. Księcia Augusta ([Herzog August Bibliothek](#)). W tym okresie odbywa też liczne podróże po Niemczech, Austrii i Włoszech. W roku 1776 poślubia Ewę König, ich małżeństwo trwa jednak bardzo krótko: w Boże Narodzenie 1777 r. przychodzi na świat ich syn Traugott, lecz umiera zaledwie dzień później, dwa tygodnie po nim, 10.1.1778, także i matka.

Po śmierci żony i syna Lessing podupada na zdrowiu. W roku 1779 publikuje swój ostatni dramat pt. [Natan mędrzec](#), będący swoistym humanistycznym testamentem autora.

Gotthold Ephraim Lessing zmarł 15 lutego 1781 w Brunszwiku. Jego grób znajduje się w tymże mieście na [Magnifriedhof](#).

Myśl polityczna Lessinga[[edytuj](#) | [edytuj kod](#)]

U Gottholda Ephraima Lessinga myśl wolnościowa przybiera formę obrony tolerancji religijnej i pozareligijnej i rzekomo pochodzącego z pism luterzańskich przyzwolenia na samodzielne poszukiwanie prawdy i drogi do zbawienia przez każdą jednostkę. Dla Lessinga bardziej wartościowy jest ten, kto w imię własnych przekonań zrywa z nieprawdą, niż ten, który trzymając się przesądu broni choćby najszlachetniejszej prawdy. Szczęście i wolność utożsamiał Lessing z odrzuceniem przesądów i osiągnięciem dzięki temu dojrzałości duchowej. Poglądy Lessinga są jakby niemieckim wariantem myśli wolteriańskiej. Tak jak [Voltaire](#), którego podziwiał, Lessing nie zgadzał się z typowo niemiecką wizją wolności jako samokontroli i umiaru, podobnie jak Voltaire opowiadał się za rozumieniem wolności przede wszystkim jako swobody działania jednostki. W odniesieniu do państwa pruskiego, Lessing szydził: „Berlińska wolność polega na tym, żeby zrobić tyle niedorzeczności skierowanych przeciwko religii, ile się chce”, co kontrastuje z wypowiedzią szkockiego podróżnika Johna Moore’a odwiedzającego [Berlin](#) w 1775 roku: „...Nic nie zaskoczyło mnie bardziej... niż swoboda z jaką wielu ludzi mówi o posunięciach rządowych i zachowaniu się króla”.

Wybrane utwory[[edytuj](#) | [edytuj kod](#)]

Dramaty[[edytuj](#) | [edytuj kod](#)]

- *Der junge Gelehrte* (komedia), 1747; pol. *Młody uczony*, tłum. I. Czermakowa, 1959
- *Der Misogyn* (komedia), 1748, wyd. 1755
- *Der Freigeist* (komedia), 1749
- *Die Juden* (komedia), 1749
- *Miß Sara Sampson* (tragedia), 1755, pol. [Miss Sara Sampson](#), tłum. A. Dołęgowski, 1959
- *Philotas* (tragedia), 1759
- [Minna von Barnhelm](#) (komedia), 1767, pol. tłum m.in. H. Zymon-Dębicki, 1958, A. Kowalkowski, 1959
- [Emilia Galotti](#) (tragedia), 1772, pol. tłum. m.in. J. Jędrzejewicz, 1959

- *Nathan der Weise* (poemat dramatyczny), 1779, pol. [Natan mędrzec](#), tłum. m.in. A. Szczerbowski, 1963. J. St. Buras, 2012